

KRZACZKA (1971) i HERBICHOWEJ (1988), masowe zakwitanie i owocowanie przygiełki brunatnej zachodzi tylko w suchych latach.

Summary. *Rhynchospora fusca* (Cyperaceae) in the Równina Opolska Plain. *Rhynchospora fusca* (L.) Aiton fil. is one of the rarest vascular plant in Poland and nowadays occurs in only about 20 localities. On August 22, 2002, new locality of this species was found near Lubliniec town (Fig. 1). *Rh. fusca* grew on wet bottom of dried up hollow among managed *Pinus sylvestris* forest, associated with *Eriophorum angustifolium*, *Juncus bulbosus*, *Drosera rotundifolia*, *Agrostis canina*, *Andromeda polifolia*, *Rhynchospora alba*, *Sphagnum cuspidatum* and *Polytrichum commune*. Plant association with *Rh. fusca* covered about 8 m². It is the second locality of this species in the Równina Opolska Plain.

LITERATURA

- CELIŃSKI F., ROSTAŃSKI K., SENDEK A., WIKA S. & CABAŁA S. Nowe stanowiska rzadkich roślin naczyniowych na Górnym Śląsku i terenach przyległych. Cz. III. – Zesz. Przyr. Opol. Tow. Przyj. Nauk, **16**: 14–31.
- HERBICHOWA M. 1988. *Rhynchospora fusca* (L.) Ait. – W: A. JASIEWICZ (red.), Materiały do poznania gatunków rzadkich i zagrożonych Polski. Cz. I. – Fragm. Flor. Geobot. **33**: 472–482.
- HERBICHOWA M. 2001. *Rhynchospora fusca* (L.) Aiton fil. Przygiełka brunatna. – W: R. KAŻMIERCZAKOWA & K. ZARZYCKI (red.), Polska czerwona księga roślin, ss. 485–486. Instytut Botaniki im. W. Szafera, Instytut Ochrony Przyrody, Polska Akademia Nauk, Kraków.
- KRZACZEK T. 1971. *Rhynchosporium albae* W. Koch 1926 na terenie południowo-zachodniej Lubelszczyzny (Kotlina Sandomierska). – Fragm. Flor. Geobot. **17**(3): 409–412.
- ZARZYCKI K. & SZELĄG Z. 1992. Czerwona lista roślin naczyniowych zagrożonych w Polsce. – W: K. ZARZYCKI, W. WOJEWODA & Z. HEINRICH (red.), Lista roślin zagrożonych w Polsce. Wyd. 2, ss. 87–98. Instytut Botaniki im. W. Szafera, Polska Akademia Nauk, Kraków.

ADAM STEBEL i BARBARA BACLER, *Katedra i Zakład Botaniki Farmaceutycznej i Zielarstwa, Śląska Akademia Medyczna w Katowicach, ul. Ostrogórska 30, PL-41-200 Sosnowiec, Polska.*

Przyjęto do druku: 31.10.2003 r.

***Corydalis intermedia* (Fumariaceae) ponownie odnaleziona w Warszawie**

Corydalis intermedia (L.) Mérat [= *C. fabacea* (Retz.) Pers.] jest europejskim endemitem, występującym przede wszystkim w środkowej i północnej części kontynentu. Na pozostałym obszarze Europy, od Półwyspu Iberyjskiego i Apenińskiego po środkową Rosję, stanowiska tego gatunku są bardzo rozproszone (JALAS & SUOMINEN 1991). W Polsce występuje głównie w zachodniej i północnej części kraju. Natomiast większość spośród kilkunastu miejsc występowania podanych z Polski środkowej i wschodniej, wyznaczających lokalną południowo-wschodnią granicę zasięgu, uznanych zostało ostatnio za wątpliwe (ZAJĄC & ZAJĄC 2001).

Status taki otrzymało m.in. stanowisko w Lesie Bielańskim w Warszawie. *Corydalis intermedia* była tam zbierana w 1904 r. przez *J. Muszyńskiego* (WA). Od tego czasu, mimo intensywnych badań, stanowisko to nie zostało potwierdzone, a Las Bielański podlegał coraz silniejszym przekształceniom antropogenicznym (m.in. obniżał się poziom wód gruntowych i postępowała eutrofizacja). Pociągnęło to za sobą zubożenie flory o ponad 40 gatunków roślin naczyniowych (KOBENDZA 1929; SUDNIK-WÓJCIKOWSKA 1987; SOLIŃSKA-GÓRNICKA & SYMONIDES 1991; SOLIŃSKA-GÓRNICKA i in. 1997). JALAS i SUOMINEN (1991) uznali miejsca występowania gatunku w okolicach Warszawy za wymarłe.

Stanowisko *Corydalis intermedia* w Warszawie potwierdzono w kwietniu 1996 r. Znajduje się ok. 50 m od ulicy Podleśnej, w pobliżu głównego, północnego wejścia do rezerwatu Las Bielański, w kwadracie ATPOL (ZAJĄC 1978) o boku 1 km **ED 1664**. *C. intermedia* pokrywa łącznie powierzchnię ok. 20 m² w płacie zdegenerowanej (ze względu na znaczny udział terofitów i gatunków nitrofilnych) fitocenozy subkontynentalnego grądu niskiego *Tilio-Carpinetum corydaletosum*, rozwijającej się na tarasie ponadzalewowym Wisły. Jej skład florystyczny przedstawia poniższe zdjęcie fitosocjologiczne.

Data: 7.05.2002, pow. zdj. 400 m², pokrycie warstw: **A**₁ – 15%, **A**₂ – 70%, **A**₃ – 20%, **B** – 5%, **C** – 60, **D** – na glebie brak. **A**₁: *Quercus robur* 2; **A**₂: *Carpinus betulus* 4, *Quercus robur* 1, *Betula pubescens* +, *Ulmus laevis* +; **A**₃: *Carpinus betulus* 2. **B**: *Sambucus nigra* 1, *Acer platanoides* +, *Carpinus betulus* +, *Padus avium* +. **C**: *Alliaria petiolata* +, *Acer platanoides* +, *A. pseudoplatanus* r, *Adoxa moschatellina* +, *Aegopodium podagraria* 1, *Anemone nemorosa* 1, *A. ranunculoides* +, *Carpinus betulus* +, *Cerasus avium* +, *Circaea lutetiana* 1, *Corydalis intermedia* 1, *C. solida* 1, *Crataegus* sp. r, *Galeopsis pubescens* +, *Gagea lutea* 1, *Galium aparine* +, *Geranium robertianum* +, *Geum urbanum* +, *Euonymus europaea* +, *Ficaria verna* 2, *Fraxinus excelsior* +, *Impatiens parviflora* 2, *Lamium maculatum* r, *Mycelis muralis* +, *Padus avium* +, *Polygonatum multiflorum* +, *Prunus* sp. r, *Pulmonaria obscura* r, *Quercus robur* r, *Ribes spicatum* +, *Sambucus nigra* 1, *Sorbus aucuparia* r, *Stachys sylvatica* +, *Stellaria holostea* +, *Tilia cordata* +, *Viola reichenbachiana* +, *V. riviniana* +.

Mimo ochrony rezerwatowej omawiane stanowisko jest zagrożone, zarówno ze względu na przemiany siedliskowe wywołane presją wielkomiejskiej zabudowy otaczającej Las Bielański, jak i mechaniczne niszczenie roślin – skraj płatu z *Corydalis intermedia* przecina uczęszczana ścieżka. Aby doraźnie ochronić stanowisko, konieczne jest wyeliminowanie tego ostatniego zagrożenia. Nie zagwarantuje to jednak przetrwania gatunku w dłuższym okresie czasu, gdyż niekorzystne przemiany sukcesyjne – w tym zanik na terenie rezerwatu wilgotnych postaci grądów, z którymi jest związany – są już daleko posunięte i będą w przyszłości postępować (SOLIŃSKA-GÓRNICKA & SYMONIDES 1991; SOLIŃSKA-GÓRNICKA i in. 1997).

W związku z potwierdzeniem istnienia tego stanowiska, celowe jest zweryfikowanie innych, uznawanych za niepewne, znanych z literatury miejsc występowania gatunku w środkowej i wschodniej części Polski. Powinno to umożliwić precyzyjne wyznaczenie przebiegającej w Polsce granicy jego zasięgu geograficznego.

Summary. *Corydalis intermedia* (Fumariaceae) re-discovered in Warsaw. After nearly 100 years – in 1996, the locality of *Corydalis intermedia* (L.) Mérat in the Las Bielański in Warsaw, considered uncertain by ZAJĄC and ZAJĄC (2001), has been re-discovered. It occurs there in a degenerated oak-hornbeam forest *Tilio-Carpinetum corydaletosum* and is endangered due to strong anthropoppression. The distribution of *C. intermedia* in eastern and central Poland needs further investigation.

LITERATURA

- JALAS J. & SUOMINEN J. (red.) 1991. Atlas Florae Europaeae. Distribution of vascular plants in Europe. **9**. *Paeniaceae to Capparaceae*. ss. 110. Helsinki University Printing House, Helsinki.
- KOBENDZA R. 1929. Bielany pod względem botanicznym. – Rocz. Nauk. Roln. Leśn. **22**: 299–342.
- SOLIŃSKA-GÓRNICKA B. & SYMONIDES E. 1991. Rzadkie i ginące gatunki roślin naczyniowych w rezerwacie Las Bielański w Warszawie. – Prądnik Pr. Muz. Szafera **3**: 103–114.
- SOLIŃSKA-GÓRNICKA B., NAMURA-OCHALSKA A. & SYMONIDES E. 1997. Long-term dynamics of a relict ancient forest in an urban area. – *Fragm. Flor. Geobot.* **42**(2): 423–474.
- SUDNIK-WÓJCIKOWSKA B. 1987. Flora miasta Warszawy i jej przemiany w ciągu XIX i XX wieku. **1**. ss. 242. Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa.
- ZAJĄC A. 1978. Założenia metodyczne „Atlasu rozmieszczenia roślin naczyniowych w Polsce” – *Wiad. Bot.* **22**(3): 145–155.
- ZAJĄC A. & ZAJĄC M. (red.) 2001. Atlas rozmieszczenia roślin naczyniowych w Polsce. ss. xii + 714. Nakładem Pracowni Chorologii Komputerowej Instytutu Botaniki Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków.

PAWEŁ PAWLIKOWSKI, *Zakład Botaniki Środowiskowej, Instytut Botaniki, Uniwersytet Warszawski, Al. Ujazdowskie 4, PL-00-478 Warszawa, Polska; e-mail: p.pawlikowski@uw.edu.pl*

Przyjęto do druku: 30.10.2003 r.

Scapania parvifolia (Marchantiopsida, Scapaniaceae) – nowy gatunek wątrobowca dla flory Karkonoszy

We wrześniu 2002 r., podczas sesji terenowej odbytej w ramach Warsztatów Briologicznych zorganizowanych przez Sekcję Briologiczną Polskiego Towarzystwa Botanicznego, odkryto nowy dla Karkonoszy gatunek – *Scapania parvifolia* Warnst. Stanowisko tego wątrobowca znajduje się na północno-zachodnim zboczu Śnieżki nad Przełęczą Pod Śnieżką, na wysokości 1405 m n.p.m. (Ryc. 1). Skapanka drobnolistna rośnie tu na humusowej, erodowanej glebie, niedaleko Drogi Jubileuszowej. Okazy zielnikowe znajdują się w zielniku własnym autora.

Scapania parvifolia (skapanka drobnolistna) jest wybitnie wysokogórskim gatunkiem, który na terenie Polski dość często rośnie jedynie w piętrze subalpejskim i alpejskim Tatr (SZWEYKOWSKI 1960 i obserwacje własne autora). Wątrobowiec ten notowany był ponadto na szczycie Pilska (1540 m n.p.m.) w Beskidzie Żywiecko-Orawskim (KLAMA 1996) oraz w Beskidzie Sądeckim na trzech stanowiskach położonych w pasie 800–900 m n.p.m. (MAMCZARZ 1977). Z uwagi na wysokogórski charakter tego gatunku, stanowiska zlokalizowane w niższych położeniach górskich wymagają jednak sprawdzenia. Ostatnio skapanka drobnolistna została znaleziona na kilku stanowiskach w piętrze subalpejskim Babiej Góry (SZWEYKOWSKI i in., w przygotowaniu).